

Sygn. akt II AKa 87/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA – Grzegorz Salamon

Sędziowie: SA – Anna Zdziarska (spr.)

SO (del.) – Dorota Tyrała

Protokolant: st. sekr. sąd. – Małgorzata Reingruber

przy udziale prokuratora Marka Deczkowskiego

po rozpoznaniu w dniu 30 kwietnia 2014 r.

sprawy P. R. (1)

oskarżonego o czyn z art. 158 § 3 k.k.

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 13 grudnia 2013 r., sygn. akt VIII K 186/13

uchyla wyrok w zaskarżonej części wobec P. R. (1) i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Warszawie, wyrokiem z dnia 13 grudnia 2013 r. po rozpoznaniu sprawy **P. R. (1)** oskarżonego o to, że:

- w dniu 8 maja 2004r. w P., działając w zamiarze bezpośrednim pozbawienia życia R. S. pchnął go nożem w lewą stronę klatki piersiowej, co spowodowało przebicie V żebra i dwumiejscowe uszkodzenie ściany serca skutkujące zgonem pokrzywdzonego w następstwie skrwawienia się,

tj. o czyn z art. 148 § 1 k.k.,

co do którego wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 5 lipca 2012 r. w sprawie VIII K 399/10 - utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 05 grudnia 2012 r. w sprawie

II AKa 341/12 - uznano winnym tego, że w dniu 8 maja 2004 roku w P., wraz z innymi ustalonymi i nieustalonymi osobami wziął udział w pobiciu R. S. i M. W., w trakcie którego zadawano w/w ciosy rękami w głowę i klatkę piersiową, narażając ich na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszkodzenia ciała, przy czym w trakcie tego pobicia R. S. został ugodzony nożem w lewą stronę klatki piersiowej, co spowodowało przebicie V żebra i dwumiejscowe uszkodzenie ściany serca, skutkujące zgonem pokrzywdzonego w następstwie skrwawienia się, to jest popełnienia przestępstwa z art. 158 § 3 k.k.; wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia

3 października 2013 r. w sprawie II KK 104/13 w/w wyroki uchylono w zakresie, w jakim w obu tych wyrokach przypisano oskarżonemu, poza granicami aktu oskarżenia, także udział w pobiciu M. W. i w tej części, na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. postępowanie karne umorzono, a nadto oba wyroki uchylono w części dotyczącej orzeczenia o karze.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 13 grudnia 2013 r. orzekł:

I. za opisane wyżej przestępstwo oskarżonemu P. R. (1) na podstawie art. 158 § 3 k.k. wymierzył karę 3 (trzech) lat pozbawienia wolności;

II. na podst. art. 63 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności okres tymczasowego aresztowania w sprawie od 2 grudnia 2004 roku do 4 stycznia 2005 roku i od 6 lipca 2007 roku do 29 października 2007 roku uznając karę w tej części za wykonaną;

III. na podst. art. 627 k.p.k. zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa częściowo koszty sądowe w kwocie 1000 (tysiąca) złotych, w tym 400 (czterysta) złotych opłaty, zaś na podst. art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił oskarżonego od ponoszenia pozostałych kosztów sądowych, obciążając nimi Skarb Państwa.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył **obrońca** oskarżonego.

Wyrokowi zarzucił:

- naruszenie prawa procesowego mianowicie art. 6 k.p.k. i art. 387 k.p.k. poprzez procedowanie w sprawie o popełnienie zabójstwa, w sytuacji gdy oskarżony został prawomocnie skazany za czyn z art. 158 § 3 k.k. i prawomocność w tym zakresie potwierdził Sąd Najwyższy uchylając wyrok w zakresie kary, co wiązało się z koniecznością rozpoznania sprawy przed Sądem I instancji o czyn z art. 158 § 3 k.k.

i przywołania zarzutu w postaci określonej przez Sąd Najwyższy

tj. czynu z art. 158 § 3 k.k., odebrania wyjaśnień oskarżonego w zakresie właśnie tego zarzutu, a nie zarzutu z art. 148 k.k., co w konsekwencji naruszyło prawa oskarżonego do obrony, a w szczególności możliwości zgłoszenia przez niego wniosku w trybie art. 387 k.p.k. na skutek decyzji sądu stwierdzającej, że oskarżonemu zarzuca się zbrodnię zabójstwa;

- naruszenie prawa procesowego mianowicie art. 442 k.p.k. poprzez procedowanie poza granicami przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w zakresie kary, albowiem orzeczenie co do winy i przyjętej kwalifikacji prawnej było prawomocne, a Sąd I instancji nie powinien dopuścić przy ponownym rozpoznawaniu sprawy do odczytania aktu oskarżenia w pierwotnej postaci tj. o czyn z art. 148 k.k., albowiem rozpoznawał sprawę co do winy i okoliczności przesądzonych wyrokiem prawomocnym a dopuszczając do tej sytuacji rozpoznawał sprawę P. R. faktycznie co do winy w zakresie czynu zbrodni zabójstwa;

- naruszenie prawa procesowego mianowicie art. 424 k.p.k. poprzez sporządzenia uzasadnienia w sposób niekonsekwentny i wzajemnie sprzeczny, w którym to uzasadnieniu Sąd podnosi, że zdarzenie nie wywołało u oskarżonego jakiegokolwiek refleksji, a w kolejnym akapicie Sąd stwierdza, że oskarżony prowadzi ustabilizowane i zgodne z porządkiem prawnym życie, założył rodzinę, ma dwójkę dzieci, pracuje prowadząc gosp. rolne i przez ponad 9 lat dał świadectwo temu, iż droga którą wcześniej kroczył była błędem, jak również nieuprawnionym jest stwierdzenie, iż stopień aktywności oskarżonego w całym zajściu był znaczący, skoro oskarżony stał w dużej odległości od bezpośrednich uczestników zdarzenia tj. kilku lub kilkunastu metrów, a jego udział określić można bardziej na psychicznej akceptacji pobicia i próbę dojścia do człowieka który upadł;

- naruszenie prawa procesowego mianowicie art. 366 k.p.k. poprzez niedążenie do wyjaśnienia wszystkich okoliczności dotyczących zachowania oskarżonego, które mogły mieć wpływ na wymiar kary, a jedynie poprzestanie na materiale dowodowym zebrany uprzednio, bez przeprowadzenia jakiegokolwiek innego dowodu i poza przyjęciem oświadczenia oskarżonego, iż nie przyznaje się do czynu z art. 148 k.k.

W oparciu o powyższe zarzuty wnosił o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W przypadku nieuwzględnienia zarzutu z pkt. 1 i 2 wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie kary zgodnej wnioskiem Prokuratura tj. orzeczenie kary 2 lat pozbawienia wolności.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy okazała się zasadna, a szczególnie zarzut obrazy prawa procesowego – art. 442 k.p.k., albowiem to ten przepis w realiach przedmiotowej sprawy prawa determinował należytą obsadę Sądu I instancji.

Przypomnieć należy, że P. R. (1) został skazany wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 5 lipca 2012 r. w sprawie o sygn. akt. VIII K 399/10 za czyn z art. 158 § 3 k.k. na karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 3 października 2013 r., w sprawie II KK 104/13 uchylił wyroki I i II instancji w części dotyczącej orzeczenia o karze.

Ponownie procedując Sąd Okręgowy rozpoznał sprawę w składzie dwóch sędziów zawodowych i trzech ławników.

Ma racje obrońca, że sposób przeprowadzenia postępowania sądowego mógł wywołać dezorientację stron co do zakresu postępowania, albowiem odczytano akt oskarżenia w pierwotnym jego brzmieniu (zarzut zabójstwa), a ponadto odmówiono rozpoznania wniosku zgłoszonego w trybie art. 387 k.p.k. z uwagi na brak ustawowych przesłanek związanych z zagrożeniem karnym i treścią zarzutu z art. 148 § 1 k.k.

Co prawda zarzut nienależytej obsady sądu pojawił się tylko w uzasadnieniu apelacji, to jednak niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu na treść orzeczenia sąd uchyła wyrok jeśli sąd był nienależycie obsadzony (art. 439 §1 pkt 2 k.p.k.)

Sąd I instancji nie wyjaśnił w treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku powodu dla, którego orzekał w sprawie jak o zabójstwo.

Zgodnie z treścią art. 28 § 4 k.p.k. w sprawach o przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności sąd orzeka w składzie 2 sędziów i 3 ławników. Rzecz jednak w tym, że wyrok uzyskał prawomocność horyzontalną co do winy. Oskarżony został uznany za winnego występku z art. 158 § 3 k.k. i nie jest możliwe, aby doszło do orzekania w przedmiocie zbrodni zagrożonej karą dożywotniego pozbawienia wolności.

Sąd Apelacyjny ma świadomość tego, że w piśmiennictwie, między innymi Sławomir Steinborn w Monografii Prawomocność części orzeczenia w procesie karnym str. 566-581, 588 -593 wyraził pogląd, że „ w przypadku prawomocności horyzontalnej uzasadnione **wyduje** się przyjęcie ogólnej reguły, iż w postępowaniu ponownym w I instancji właściwość i skład sądu ustala się na zasadach ogólnych, a więc tak jakby rozpoznaniu podlegała sprawa w pełnym zakresie” (LEX 2011 Nr 130754)..

W tym temacie poglądy judykatury także były rozbieżne. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 19 marca 1970 r., VI KZP 27/69 OSNKW 1970r, z. 4-5 stwierdził, że „ przymiotu przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę śmierci nie traci czyn zagrożony taką karą nawet w przypadku, gdy z mocy określonego przepisu części ogólnej k.k. nie jest w ogóle możliwe wymierzenie kary najwyższej, albo gdy wymierzeniu takiej kary stoi na przeszkodzie procesowy zakaz reformationis in peius. Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 17 września 2008 r. (II AKa170/08). Z kolei w postanowieniu SN z dnia 6 listopada 2008 r., IV KK 143/08, OSKW z 2009 r., z. 5, poz. 38 przyjęto odmienny pogląd uznając, że zakaz określony w art. 443 k.p.k. współkształtuje właściwość i skład sądu I instancji ponownie rozpoznającego sprawę.

W uchwale z dnia 16 listopada 2000 r. I KZP 35/00, OSNKW 2000 Sąd Najwyższy stwierdził, że decydujące znaczenie dla oceny czy sąd był „należycie obsadzony” (art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.), ma czyn przestępny, na którego popełnienie

wskazuje akt oskarżenia, z tym jednak zastrzeżeniem, że ani opis czynu, ani kwalifikacja prawna zaproponowana w akcie oskarżenia - podobnie jak przy orzekaniu o właściwości – nie wiąże sądu.

Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w przedmiotowej sprawie określiło granice w jakich nastąpiło przekazanie, a tym samym przestępstwo o jakie toczyła się sprawa w dalszym jej rozpoznaniu. Sąd I instancji orzekający ponownie był związany opisem i kwalifikacją prawną czynu z art. 158 § 3 k.k., bowiem w tym zakresie orzeczenie się uprawomocniło. Sąd Okręgowy nie mógł zmienić kwalifikacji prawnej czynu, nie mógł ponownie prowadzić postępowania dowodowego w kwestii winy. Związanie to ma charakter bezwzględny i mogło ulec zmianie jedynie w przypadku pojawienia się odmiennych dowodów, okoliczności, pozwalających oskarżonego uniewinnić, lub umorzyć postępowanie (postanowienie SN z dnia 4 kwietnia 2012 r. , III KK 293/11, OSNKW 2012, z 10, poz. 98).

Bezwzględna przyczyna odwoławcza polegająca na tym, „że sąd był nienależycie obsadzony” zachodzi wówczas, gdy skład sądu orzekającego w konkretnej sprawie jest różny od tego, który przewidziany jest w ustawie jako wyłączny do rozpoznawania określonej kategorii spraw, w sądzie danego szczebla i w określonym trybie.

Reasumując Sąd I instancji w postępowaniu ponownym nie mógł badać odpowiedzialności karnej oskarżonego za czyn z art. 148 § 1 k.k., a zatem do rozpoznania sprawy o występki właściwą obsadą sądu był skład jednoosobowy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2013 r. III KK 26/13).

Zgodnie z art. 436 k.p.k. Sąd ograniczył rozpoznanie środka odwoławczego tylko do uchybienia, podlegającego uwzględnieniu z urzędu, albowiem rozpoznanie w tym zakresie było wystarczające do wydania orzeczenia, a rozpoznanie pozostałych zarzutów byłoby przedwczesne dla dalszego toku postępowania.

Z tych wszystkich względów, wobec zaistnienia bezwzględnej przesłanki odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w wyroku.